

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Навчально-науковий інститут права та психології
Кафедра історії та філософії**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор НАВС

полковник поліції

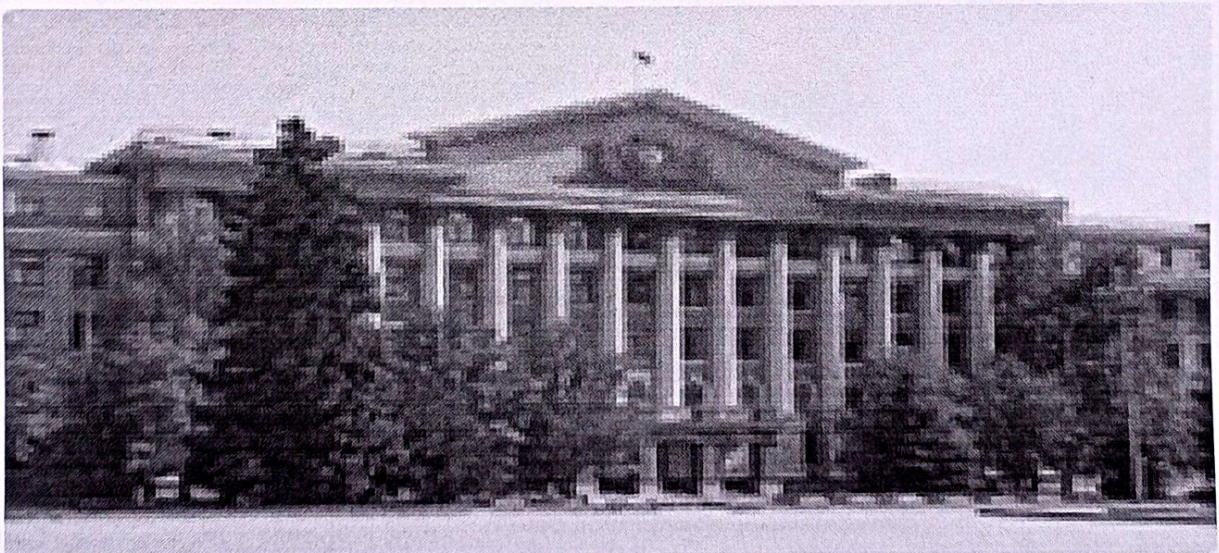
Станіслав ГУСАРЄВ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

Статус дисципліни	обов'язкова
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти	бакалавр
Галузь знань	26 «Цивільна безпека»
Спеціальність	262 «Правоохоронна діяльність»
Освітня програма	«Правоохоронна діяльність»
Форми здобуття вищої освіти	денна/заочна
Мова викладення	українська
Форма підсумкового контролю	екзамен

Київ – 2024 рік

Розробники:

Ольга СТАРИЦЬКА – доцент кафедри історії та філософії ННІПП Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;
Наталія МОЗОЛЬ – доцент кафедри історії та філософії ННІПП Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;
Ольга НАЗАРЕНКО – старший викладач кафедри історії та філософії ННІПП Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри
протокол від 06.09.2024 року № 6

Завідувач кафедри історії та філософії

Олена ШКУРАТЕНКО

Схвалено науково-методичною радою НАВС
протокол від 20.09.2024 року № 8

Голова науково-методичної ради

Станіслав ГУСАРЕВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __)
(потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри
від __. __. 202_ № __

протокол науково-методичної ради
від __. __. 202_ № __

Завідувач кафедри

Олена ШКУРАТЕНКО

Голова НМР

Станіслав ГУСАРЕВ

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __)
(потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри
від __. __. 202_ № __

протокол науково-методичної ради
від __. __. 202_ № __

Завідувач кафедри

Олена ШКУРАТЕНКО

Голова НМР

Станіслав ГУСАРЕВ

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __)
(потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри
від __. __. 202_ № __

протокол науково-методичної ради
від __. __. 202_ № __

Завідувач кафедри

Олена ШКУРАТЕНКО

Голова НМР

Станіслав ГУСАРЕВ

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом вивчення навчальної дисципліни є стандарти належної професійної поведінки працівників Національної поліції, що засновані на міжнародних та національних морально-правових засадах та спрямовані на забезпечення прав і основоположних свобод людини та громадянина, а також особливості реалізації цих стандартів в їх практичній діяльності.

Мета й завдання навчальної дисципліни.

- **Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія держави та права» є:**

- формування у здобувачів ступеня вищої освіти знань з такої фундаментальної юридичної дисципліни, як теорія держави та права, яка формулює та розкриває основні поняття, положення та принципи, що є важливими для застосування всіма іншими юридичними науками, охоплюючи при цьому найбільш важливі для юридичної науки та практики питання пов'язані з державою та правом;

- набуття здобувачем вищої освіти знань, вмінь і навичок стосовно проблем, що пов'язані із закономірностями виникнення, розвитку, функціонування державно-правових явищ у суспільстві, озброїти майбутніх фахівців-юристів науково обґрунтованими формами і методами роботи в нормотворчій діяльності, при здійсненні систематизації чинного законодавства, у процесі правореалізаційної діяльності, в узагальненні юридичної практики та інших практичних діях.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Теорія держави та права» є: формування у поліцейських високої правової свідомості, культури, професійних та особистісних якостей; навчити здобувачів правильно давати правову оцінку соціально значущим фактам, політичним подіям та процесам, грамотно формулювати власні переконання щодо проявів правового нігілізму, використовувати свій світоглядний потенціал для прийняття юридично значущих рішень; навчити здобувачів правильно користуватися понятійним апаратом, яким оперує наука теорії держави та права; аналізувати зміст правових норм та концепцій походження держави; працювати з нормативним матеріалом; користуватися міжнародними правовими документами для вирішення практичних завдань; давати характеристику функціям держави; застосовувати правові знання для пояснення фактів навколишнього життя.

Пререквізити: Історія держави та права; Вступ у спеціальність.

Постреквізити: Конституційне право; Міжнародно-правові стандарти з прав людини; Кримінальне право; Адміністративне право; Адміністративна діяльність; Кримінально-процесуальне право; Криміналістика; Оперативно-розшукова діяльність.

Перелік компетентностей відповідно до освітньої програми

За результатами опанування навчальної дисципліни «Теорія держави та права» здобувачі набувають інтегральну, загальні та фахові компетентності.

Інтегральна компетентність: Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК1. Усвідомлення функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, способів та механізмів реалізації цих функцій.

СК3. Здатність до критичного мислення та системного аналізу правових явищ

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність визначати придатні для юридичного аналізу факти, систематизувати одержані результати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання:

РН 1. Розуміти історичний, соціальний, економічний, технологічний і культурний контексти розвитку правоохоронної діяльності.

РН3. Розуміти та професійно застосовувати понятійний апарат права та правоохоронної діяльності.

РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези, виокремлювати юридично значущі факти, виявляти причинно-наслідкові зв'язки в діях і явищах для прийняття оптимального рішення в конкретних ситуаціях.

РН8. Здійснювати пошук інформації у доступних джерелах, аналізувати і оцінювати її для повного та всебічного встановлення обставин, необхідних для виконання професійних завдань.

РН10. Виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

РН11. Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

Знання, уміння, навички

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

основи методології в пізнанні державно-правових явищ; основні закономірності процесу виникнення держави та права; сутність і головні ознаки держави; основні підходи до типології держав; види функцій та форми держави; поняття та ознаки правової держави; сутність права, його ознаки та функції, сучасні підходи до праворозуміння; види форм (джерел) права; поняття, структуру та види норм права; сутність і співвідношення системи права та системи законодавства; поняття, ознаки та види правових відносин; сутність правотворчості; специфіку реалізації та тлумачення норм права; механізм правового регулювання суспільних відносин; поняття та типологію правової поведінки; склад і види правопорушень, принципи юридичної відповідальності, а також місце й роль правоохоронних органів у боротьбі з правопорушеннями та у їх профілактиці; поняття й основні принципи законності, співвідношення законності та правопорядку; сутність правової культури та правової свідомості; основні правові системи сучасності.

уміти:

вільно володіти основними категоріями теорії держави та права, правильно застосувати їх при оцінюванні конкретних ситуацій; характеризувати державу як політико-правове явище; орієнтуватися в джерелах права, вміти вільно їх тлумачити; відрізнити правові відносини від інших видів суспільних відносин; аналізувати норми права, застосовуючи методи пізнання державно-правових явищ; правильно реалізовувати норми права в різних життєвих ситуаціях; реалізовувати на практиці вимоги законності та правопорядку; критично оцінювати явища правової системи.

володіти навичками:

здійснювати власні наукові дослідження з проблем, що входить до предмету початкової дисципліни; формувати власні поняття та орудувати ними; розуміти та давати оцінку науковим правовим проблемам; формувати правові висновки, пропозиції, рекомендації.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
	ксф	ксф
Кількість кредитів ECTS – 5	Рік підготовки	
	1	1
	Семестр	
	2	2
Загальна кількість годин – 150	Лекції	
	30	8
	Семінарські	
	50	14
	Самостійна робота	
	70	128
	Вид контролю	
	екзамен	екзамен

3. Тематичний план
(для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра за денною формою навчання)

№ з/п	Назва тем	Нормативний обсяг годин	Всього годин з викладачем	З них:			
				Лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	Самостійна робота
1.	Предмет, методологія і функції теорії держави та права.	6	0				6
2.	Суспільна безпека та гарантії її забезпечення	11	4	2	2		7
3.	Правоохоронна система: загальнотеоретична характеристика	5	2		2		3
4.	Поняття походження та функціонування держави.	7	4	2	2		3
5.	Форма держави.	9	6	2	4		3
6.	Аспекти співвідношення держави та політичної системи суспільства	5	2		2		3
7.	Загальне вчення про право.	7	4	2	2		3
8.	Правоутворення та форми права.	7	4	2	2		3
9.	Нормативна основа правоохоронної діяльності.	7	4	2	2		3
10.	Нормативно-правові акти як основа правоохоронної діяльності	7	4	2	2		3
11.	Правові відносини у сфері правоохоронної діяльності.	9	6	2	4		3
12.	Реалізація норм права у сфері правоохоронної діяльності.	7	4	2	2		3
13.	Тлумачення норм права та його значення для суб'єктів правоохоронної діяльності.	7	4	2	2		3
14.	Правова культура та правова свідомість.	5	2		2		3
15.	Правова поведінка особи.	9	6	2	4		3
16.	Юридична відповідальність.	7	4	2	2		3
17.	Правовий статус особи та роль поліції в його забезпеченні.	7	4	2	2		3
18.	Правове регулювання та його механізм.	9	6	2	4		3

19.	Законність і правопорядок як мета та результат правоохоронної діяльності.	5	2		2		3
20.	Правова система суспільства: поняття, характеристика елементів, типологія.	9	6	2	4		3
21.	Сучасні процеси розвитку правоохоронної діяльності	5	2		2		3
Всього годин		150	80	30	50		70
Підсумковий контроль – залік							

3.2. Тематичний план
(для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра за заочною формою навчання)

№ з/п	Назва тем	Нормативний обсяг годин	Всього годин з викладачем	З них:			
				Лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	Самостійна робота
1.	Предмет, методологія і функції теорії держави та права.	6	0				6
2.	Суспільна безпека та гарантії її забезпечення	6	0				6
3.	Правоохоронна система: загальнотеоретична характеристика	6	0				6
4.	Поняття походження та функціонування держави.	8	2	1	1		6
5.	Форма держави.	10	3	1	2		7
6.	Аспекти співвідношення держави та політичної системи суспільства	6	0				6
7.	Загальне вчення про право.	9	3	1	2		6
8.	Правоутворення та форми права.	7	1	1			6
9.	Нормативна основа правоохоронної діяльності.	7	1		1		6
10.	Нормативно-правові акти як основа правоохоронної діяльності	6	0				6
11.	Правові відносини у сфері правоохоронної діяльності.	10	3	1	2		7
12.	Реалізація норм права у сфері правоохоронної діяльності.	8	2	1	1		6
13.	Тлумачення норм права та його значення для суб'єктів правоохоронної діяльності.	8	2	1	1		6
14.	Правова культура та правова свідомість.	6	0				6
15.	Правова поведінка особи.	6	0				6
16.	Юридична відповідальність.	9	3	1	2		6
17.	Правовий статус особи та роль поліції в його забезпеченні.	6	0				6
18.	Правове регулювання та його механізм.	7	1		1		6
19.	Законність і правопорядок як мета та результат правоохоронної діяльності.	6	0				6

20.	Правова система суспільства: поняття, характеристика елементів, типологія.	7	1		1		6
21.	Сучасні процеси розвитку правоохоронної діяльності	6	0				6
Всього годин		150	22	8	14		128

4. Плани проведення семінарських та практичних занять

Інституційна (денна) форма здобуття вищої освіти, за кошти фізичних осіб

Тема 2. Суспільна безпека та гарантії її забезпечення (2 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Поняття суспільства та його структура.
2. Поняття громадянського суспільства, його структура та функції.
3. Суспільні загрози та шляхи їх подолання.
4. Безпека суспільства та роль поліції в її забезпеченні.
5. Національна безпека як основа захисту суспільства та гарантії її забезпечення.

Тема 3. Правоохоронна система: загальнотеоретична характеристика (2 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Поняття правової та правоохоронної системи.
2. Правоохоронна діяльність держави.
3. Принципи, мета, завдання, функції правоохоронної системи.
4. Суб'єкти та об'єкти правоохоронної системи.
5. Поліція в системі правоохоронних органів сучасної України.

Тема 4. Поняття, походження та функціонування держави (2 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Основні теорії походження держави. Типологія держав.
2. Поняття, ознаки та сутність держави
3. Функції держави: поняття, ознаки та класифікація
4. Форми і методи здійснення функцій держави.
5. Поняття, ознаки та елементи механізму держави.

Тема 5. Форма держави (4 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Поняття та елементи форми держави.
2. Поняття та види форми державного правління.
3. Поняття і види форм державно-територіального устрою.
4. Поняття і види форм державного режиму.

Тема 6. Аспекти співвідношення держави та політичної системи суспільства (2 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Поняття політичної системи. Підстави типології політичної системи.
2. Структура, функції та ознаки політичної системи.
3. Місце та роль держави в політичній системі суспільства.
4. Держава і політичні партії.
5. Держава і громадські об'єднання.

Тема 7. Загальне вчення про право (2 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Сучасні підходи до розуміння права
2. Поняття, ознаки, сутність та цінність права.
3. Принципи, функції та структура права.

Тема 8. Правоутворення та форми права (2 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Поняття правоутворення та його складові.
2. Правотворчість: поняття, принципи, функції, види, стадії.
3. Форми права та їх особливості.
4. Нормотворчість і форми правотворчої діяльності в правоохоронній системі.

Тема 9. Нормативна основа правоохоронної діяльності (2 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Вплив соціальних норм на правоохоронну діяльність.
2. Норма права та її структура.
3. Система права як внутрішній прояв нормативної основи правоохоронної діяльності.
4. Співвідношення системи права та системи законодавства.

Тема 10. Нормативно-правові акти як основа правоохоронної діяльності (2 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Нормативно-правові акти: поняття, ознаки, класифікація.
2. Види нормативно-правових актів: закони та підзаконні нормативно-правові акти.
3. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі та за колом осіб.
4. Роль систематизації нормативно-правових актів у правоохоронній діяльності.
5. Юридична техніка: поняття, засоби і види

Тема 11. Правові відносини у сфері правоохоронної діяльності (4 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Поняття, ознаки та склад правовідносин у сфері правоохоронної діяльності.
2. Види правовідносин у сфері правоохоронної діяльності.
3. Суб'єкти правовідносин: поняття та види. Правосуб'єктність фізичної та юридичної особи. Об'єкти правовідносин.
4. Поняття, ознаки, функції та види юридичних фактів.
5. Юридичні факти як підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин у правоохоронній діяльності.
6. Презумпції, фікції та аксіоми у сфері правоохоронної діяльності.

Тема 12. Реалізація норм права у сфері правоохоронної діяльності (2 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Реалізація норм права: поняття та форми.
2. Застосування норм права як особлива форма реалізації норм права.
3. Правозастосовні акти: поняття, ознаки, види.
4. Прогалини в законодавстві, способи їх усунення та подолання.

Тема 13. Тлумачення норм права та його значення для суб'єктів правоохоронної діяльності (2 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Поняття та цілі тлумачення норм права.
2. Види та способи тлумачення норм права.
3. Акти тлумачення норм права у правоохоронній діяльності.
4. Юридичні колізії: поняття та види.

Тема 14. Правова культура та правова свідомість (2 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Поняття та види правової культури.
2. Поняття та структура правосвідомості.
3. Правове виховання. Форми та методи правового виховання працівників поліції.

Тема 15. Правова поведінка особи (4 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Поняття правової поведінки, її ознаки і види.
2. Поняття, ознаки, склад та види правомірної поведінки.
  1. Поняття, ознаки, склад та види правопорушення.
  2. Характеристика основних елементів складу правопорушення.

Тема 16. Юридична відповідальність (2 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Юридична відповідальність: поняття, ознаки, принципи та функції.
2. Підстави та стадії юридичної відповідальності.
3. Види юридичної відповідальності.

Тема 17. Правовий статус особи та роль поліції в його забезпеченні (2 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Правовий статус особи: поняття, структура, види
2. Правові гарантії як засіб забезпечення прав та свобод людини і громадянина в сучасній Україні
3. Основні форми і методи діяльності поліції в сфері забезпечення прав та свобод людини і громадянина
4. Шляхи розвитку правового становища особи в сучасній Україні.

Тема 18. Правове регулювання та його механізм (4 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Поняття правового впливу, його види та механізм.
2. Правове регулювання: поняття, предмет, методи, способи і типи.
3. Стадії правового регулювання.
4. Поняття та елементи механізму правового регулювання.

Тема 19. Законність і правопорядок як мета та результат правоохоронної діяльності (2 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Законність як умова ефективності правоохоронної діяльності.
2. Принцип Верховенство права у вітчизняній правовій теорії.
3. Роль і значення дисципліни у процесі реалізації службових повноважень працівників поліції.
4. Стан правопорядку як критерій оцінки ефективності діяльності поліції України.

Тема 20. Правова система суспільства: поняття, характеристика елементів, типологія (4 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Поняття та ознаки правової системи суспільства.
2. Структура правової системи суспільства та характеристика її елементів.
3. Поняття та типологія правових систем сучасності.
4. Основні напрями розвитку сучасної правової системи України.

Тема 21. Сучасні процеси розвитку правоохоронної діяльності.

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Особливості організації та здійснення правоохоронної діяльності в деяких з країн світу.
2. Діяльність поліції України у сфері європейської інтеграції.
3. Використання позитивного досвіду діяльності поліції інших країн у сфері захисту прав і свобод людини та громадянина.

*Інституційна (заочна) форма
здобуття вищої освіти, за кошти
фізичних осіб*

Тема 4. Поняття, походження та функціонування держави (1 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Основні теорії походження держави. Типологія держав.
2. Поняття, ознаки та сутність держави
3. Функції держави: поняття, ознаки та класифікація
4. Форми і методи здійснення функцій держави.
5. Поняття, ознаки та елементи механізму держави.

Тема 5. Форма держави (2 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Поняття та елементи форми держави.
2. Поняття та види форми державного правління.
3. Поняття і види форм державно-територіального устрою.
4. Поняття і види форм державного режиму.

Тема 7. Загальне вчення про право (2 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Сучасні підходи до розуміння права
2. Поняття, ознаки, сутність та цінність права.
3. Принципи, функції та структура права.

Тема 9. Нормативна основа правоохоронної діяльності (1 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Вплив соціальних норм на правоохоронну діяльність.
2. Норма права та її структура.
3. Система права як внутрішній прояв нормативної основи правоохоронної діяльності.
4. Співвідношення системи права та системи законодавства.

Тема 11. Правові відносини у сфері правоохоронної діяльності (2 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Поняття, ознаки та склад правовідносин у сфері правоохоронної діяльності.
2. Види правовідносин у сфері правоохоронної діяльності.
3. Суб'єкти правовідносин: поняття та види. Правосуб'єктність фізичної та юридичної особи. Об'єкти правовідносин.
4. Поняття, ознаки, функції та види юридичних фактів.
5. Юридичні факти як підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин у правоохоронній діяльності.
6. Презумпції, фікції та аксіоми у сфері правоохоронної діяльності.

Тема 12. Реалізація норм права у сфері правоохоронної діяльності (1 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Реалізація норм права: поняття та форми.

2. Застосування норм права як особлива форма реалізації норм права.
3. Правозастосовні акти: поняття, ознаки, види.
4. Прогалини в законодавстві, способи їх усунення та подолання.

Тема 13. Тлумачення норм права та його значення для суб'єктів правоохоронної діяльності (1 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

5. Поняття та цілі тлумачення норм права.
6. Види та способи тлумачення норм права.
7. Акти тлумачення норм права у правоохоронній діяльності.
8. Юридичні колізії: поняття та види.

Тема 16. Юридична відповідальність (2 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

4. Юридична відповідальність: поняття, ознаки, принципи та функції.
5. Підстави та стадії юридичної відповідальності.
6. Види юридичної відповідальності.

Тема 18. Правове регулювання та його механізм (1 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Поняття правового впливу, його види та механізм.
2. Правове регулювання: поняття, предмет, методи, способи і типи.
3. Стадії правового регулювання.
4. Поняття та елементи механізму правового регулювання.

Тема 20. Правова система суспільства: поняття, характеристика елементів, типологія (1 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Поняття та ознаки правової системи суспільства.
2. Структура правової системи суспільства та характеристика її елементів.
3. Поняття та типологія правових систем сучасності.
4. Основні напрями розвитку сучасної правової системи України.

5. Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Предмет і методологія теорії держави та права.

Реферати, есе:

1. Розвиток загальнотеоретичної юридичної науки в Україні.
2. Місце і роль теорії держави та права в системі юридичних наук.
3. Взаємозв'язок теорії держави та права з суспільними науками.
4. Сучасний стан і перспективи розвитку теорії держави та права.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Що таке юридична наука?
2. Які існують види (групи) юридичних наук?
3. Наведіть ознаки теорії держави та права як науки.
4. Визначте місце теорії держави та права в системі юридичних наук.
5. Що таке об'єкт і предмет науки?
6. Визначте предмет теорії держави та права.
7. Назвіть методи наукового пізнання, які використовує теорія держави та права під час дослідження власного предмета.
8. Розкрийте зміст поняття «функції теорії держави та права».
9. Які функції виконує теорія держави та права?
10. У чому полягає значення теорії держави та права в підготовці працівників поліції?

Практичні завдання:

1. З'ясуйте етимологію, тобто походження, слова «юриспруденція».
2. Назвіть відомих учених-теоретиків дореволюційного, радянського та сучасного періодів розвитку теорії держави та права.
3. З'ясуйте чи є обов'язковим вивчення теорії держави та права у вищих навчальних закладах юридичного профілю в Україні.
4. Доведіть на конкретному прикладі наявність тісного зв'язку теорії держави та права з історичними юридичними науками.
5. Наведіть приклади з сучасної державно-правової дійсності України здійснення прикладної функції теорії держави та права.
6. Доведіть або спростуйте твердження про необхідність поділу теорії держави та права на дві самостійні науки і навчальні дисципліни – теорію держави (державознавство) та теорію права (правознавство).

Тема 2. Суспільна безпека та гарантії її забезпечення.

Реферати, есе:

1. Національна безпека України.
2. Інформаційна безпека в сучасній Україні.
3. Сучасні загрози національній безпеці України.
4. Діяльність поліції України щодо унеможливлення сучасних загроз.

Завдання для самостійного вивчення:

1. . Що таке суспільство та які основні ознаки йому притаманні?
2. Які Ви знаєте суспільні загрози?
3. Які, на Вашу думку, існують загрози в сучасному світі?
4. Перерахуйте класифікації суспільних загроз.
5. Що є об'єктами національної безпеки?
6. Які Ви знаєте пріоритети національних інтересів України?
7. Які гарантії забезпечення національної безпеки Ви знаєте?

Практичні завдання:

1. Опрацюйте та проаналізуйте спеціальну літературу щодо розгляду Концепції національної безпеки України.
2. Проаналізуйте стан адміністративно-правового регулювання у сфері національної безпеки сучасної України.
3. Розгляньте систему забезпечення національної безпеки в Україні.
4. Охарактеризуйте основні принципи забезпечення національної безпеки.
5. Які загрози, на Вашу думку, є реальними в сучасній Україні.

Тема 3. Правоохоронна система: загальнотеоретична характеристика

Реферати, есе:

1. Правоохоронна функція держави.
2. Основні засади формування та функціонування правоохоронної системи.
3. Об'єкти правоохоронної системи.
4. Структура Національної поліції України.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Що таке правоохоронна система які вона має елементи?
2. Що таке правоохоронна діяльність та які основні ознаки їй притаманні?
3. Перерахуйте принципи правоохоронної системи.
4. Які основні завдання правоохоронної системи?
5. Які Ви знаєте сучасні підходи до розуміння правоохоронного органу Ви знаєте?
6. Наведіть структурну характеристику поліції.

Практичні завдання:

1. Правоохоронна діяльність держави: розкрити поняття та ознаки
2. Охарактеризувати принципи, мета, завдання, функції правоохоронної системи
3. Суб'єкти та об'єкти правоохоронної системи
4. Поліція в системі правоохоронних органів сучасної України

Тема 4. Поняття, походження та функціонування держави.

Реферати, есе:

1. Забезпечення реалізації прав і свобод громадян – одна із основних функцій правової держави.
2. Співвідношення функцій держави та функцій органів держави.
3. Актуальні напрями реформування апарату держави в Україні.
4. Місце та роль поліції в апараті української держави.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Принципи естетичної культури поліцейського.
2. Дайте визначення й охарактеризуйте за чинним законодавством України орган держави?
3. Проаналізуйте принципи формування та діяльності апарату держави в Україні.
4. Розкрийте основні напрями удосконалення організації та функціонування апарату держави в Україні.
5. Розкрийте критерії та підстави класифікації функцій держави.

Практичні завдання:

1. Визначте основні ознаки правової держави в Україні на підставі норм чинної Конституції України.
2. Охарактеризуйте особливості формування громадянського суспільства в Україні.
3. Дайте характеристику основних та неосновних, постійних і тимчасових, зовнішніх й внутрішніх функцій держави України.
4. Охарактеризуйте правової форми здійснення функцій держави в Україні.
5. Розкрийте особливості правоохоронної та правозастосовної форми діяльності поліції України.
6. Охарактеризуйте основні завдання поліції України відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 року.

Тема 5. Форми держави

Реферати, есе:

1. Особливості та різновиди республіканської форми правління в сучасному світі.
2. Особливості федеративного устрою окремих держав.
3. Конфедеративний устрій держав у процесі їх історичного розвитку.
4. Різновиди демократичного державного режиму.
5. Різновиди антидемократичних державних режимів.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Розкрийте сутність президентсько-парламентської республіки.
2. Що розуміється під формою державного устрою?
3. Які існують види монархічного та республіканського правління?
4. Які причини, на Вашу думку, заважають становленню демократичного державного режиму в Україні?

Практичні завдання:

1. Покажіть схематично співвідношення понять «форма держави», «форма державного правління», «форма державного устрою» та «форма державного режиму».

2. Покажіть схематично класифікацію форми державного правління.

3. Перерахуйте ознаки федерації. Наведіть приклади федеративних держав.

4. Які види демократичних та антидемократичних державних режимів Вам відомі? Зобразіть їх класифікацію і характеристику в схемі.

Тема 6. Аспекти співвідношення держави та політичної системи суспільства.

Реферати, есе:

1. Політичний конфлікт: політико-правова характеристика.

2. Влада та право: аспекти взаємовідношення.

3. Характеристика сучасної політичної системи України.

4. Концепції обмеження державної влади.

Завдання для самостійного вивчення:

1. В чому відмінність між розумінням політичної системи суспільства в широкому та вузькому значеннях?

2. Які Ви знаєте основні підсистеми функціонування політичної системи?

3. Перерахуйте які виділяють види суб'єктів політики.

4. Що таке політичний плюралізм?

5. Дайте визначення соціальної влади.

6. Перерахуйте ознаки державної влади.

7. Що таке політична влада?

8. Яке місце займає держава в політичному житті будь-якої країни?

9. Назвіть які існують проблеми становлення та розвитку політичної системи в Україні.

Практичні завдання:

1. Проаналізуйте погляди різних вчених щодо розуміння політики, політичних відносин та політичної системи.

2. Виділіть закономірності розвитку політичної системи суспільства.

3. Наведіть аргументи щодо розходження політичної та державної влади.

4. Проілюструйте нові тенденції в розвитку влади в сучасній Україні.

5. Сформулюйте підстави, що обумовлюють центральне місце держави в політичній системі суспільства.

6. Перерахуйте шляхи модернізації політичної системи суспільства в Україні.

7. Яким Ви бачите політичне майбутнє України враховуючи глобалізаційні процеси, що відбуваються у світі?

Тема 7. Загальне вчення про право.

Реферати, есе:

1. Взаємозв'язок права політики економіки у сучасній державі.

2. Характеристика основних історичних типів права.
3. Право - міра свободи людини.
4. Загально-соціальні функції права та роль правоохоронних органів у їх здійсненні.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Дайте визначення права і перерахуйте його основні ознаки.
2. Які види функцій права Ви можете назвати?
3. Яку Ви можете привести класифікацію принципів права?
4. Визначте співвідношення природного права і закону.
5. Визначте співвідношення позитивного права і закону.
6. Назвіть класифікацію принципів права.
7. Назвіть принципи права, які мають міжгалузевий характер.
8. Визначте аспекти співвідношення термінів «право» і « держава».

Практичні завдання:

1. Співвіднесіть позитивне розуміння права і нормативістське.
2. Визначте конкретні приклади функцій права, які здійснюють правоохоронні органи.
3. Проаналізуйте принципи діяльності поліції та до яких видів принципів права вони відносяться.
4. Назвіть, які галузі права в Україні відносяться до приватного права, а які до публічного.
5. Визначте до якого (регулятивного чи охоронного) права відносять Закон України «Про Національну поліцію», «Про Оперативно-розшукову діяльність», Кримінально-процесуальний Кодекс, Кодекс про адміністративні правопорушення.

Тема 8. Правоутворення та форми права.

Реферати, есе:

1. Правоутворення та правотворчість: аспекти співвідношення.
2. Особливості правотворчості в Україні.
3. Форма та джерела права в Україні.
4. Відомча нормотворчість в поліції.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Що таке правоутворення?
2. Охарактеризуйте рівні правоутворення?
3. Назвіть основні види правотворчості.
4. Охарактеризуйте основні внутрішньодержавні форми права?

Практичні завдання:

1. Чому не будь-яке рішення суду прийняте у конкретній справі стає прецедентом.
2. Яке значення має правовий звичай для формування та розвитку права в сучасних державах. Наведіть приклади.
3. Визначте до якої форми права відноситься: «ст. 3 Жодна держава-учасник не повинна висилати, повертати або видавати будь-яку особу іншій

державі, якщо існують ґрунтовні підстави вважати, що їй може загрозувати там застосування тортур».

Тема 9. Нормативна основа правоохоронної діяльності.

Реферати, есе:

1. Місце та роль норм права в системі соціальних норм.
1. Загальна характеристика основних галузей права України.
2. Національне та міжнародне право як взаємопов'язані системи права.
3. Система законодавства України: сучасний стан і перспективи розвитку.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Що таке соціальна норма?
2. Які види соціальних норм Ви знаєте?
3. Розкрийте зміст поняття «норма права».
4. Назвіть основні ознаки норми права.
5. З яких елементів складається норма права?
6. Наведіть основні різновиди норм права.
7. Які Вам відомі структурні елементи система права?
8. У чому полягає відмінність між системою права та системою законодавства?
9. Назвіть можливі варіанти співвідношення норми права та статті нормативно-правового акта.

Практичні завдання:

1. Наведіть приклади різних видів соціальних норм.
2. Визначте відмінності норм моралі та норм права на конкретних прикладах.
3. З'ясуйте як впливають соціальні норми права на діяльність правоохоронних органів.
4. Використовуючи нормативно-правові акти, наведіть приклади норм права, в яких містяться різні види структурних елементів.
5. Наведіть приклади галузей права та галузей чинного законодавства України.
6. Проілюструйте конкретними прикладами способи викладення норми права у статтях нормативно-правових актів.

Тема 10. Нормативно-правові акти як основа правоохоронної діяльності.

Реферати, есе:

1. Систематизація нормативно-правових актів, яку здійснюють правоохоронні органи.
2. Класифікація нормативно-правових актів України.
3. Особливості техніки відомчої нормотворчості.
4. Особливості дії нормативно-правових актів у часі просторі та по колу осіб.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Дайте визначення нормативно-правового акта і перерахуйте його основні ознаки.
2. Які види нормативно-правових актів Ви можете назвати?
3. Які форми систематизації нормативно-правових актів Ви знаєте?
4. Які є складові юридичної техніки?
5. В чому полягає екстериторіальна дія нормативно-правового акту?
6. Які є виключення у дії нормативно-правових актів по колу осіб?
7. Які Ви знаєте випадки набрання законної сили нормативно-правовим актом?
8. Чим відрізняється консолідація від кодифікації, як види систематизації нормативно-правових актів?

Практичні завдання:

1. Визначте нормативно правові акти за юридичною силою.
2. Назвіть за допомогою якого виду систематизації була створена Конституція України, Кримінально-процесуальний кодекс України, Закон України «Про судоустрій та статус суддів».
3. Визначте, які нормативно-правові акти на території України створені шляхом консолідації.
4. Визначте які нормативно-правові акти можуть створюватись без використання юридичної техніки.
5. Створіть логічну послідовність нормативно правових актів за юридичною силою: Цивільний кодекс України, Положення про патрульну службу МВС, Конституція України, Наказ МВС України «Про затвердження Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських».

Тема 11. Правові відносини у сфері правоохоронної діяльності.

Реферати, есе:

1. Види правоохоронних відносин.
2. Юридичні факти: теоретико-методологічні аспекти.
3. Презумпції, фікції та аксіоми як особливі юридичні факти.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Що таке правоохоронні відносини?
2. Назвіть ознаки правоохоронних відносин?
3. Наведіть класифікацію юридичних фактів.
4. Що розуміють під спростовними презумпціями?
5. Особливості правових аксіом?

Практичні завдання:

1. Що відомий германський юрист Рудольф фон Ієрінг мав на увазі «юридичною брехнею, що освячена необхідністю».
2. У французькому праві існує положення про те, що якщо жінка і чоловік загинули одночасно, першим загиблим вважається чоловік. Яку назву дане положення буде мати в теорії права.

3. Чим відрізняються час виникнення правоздатності та дієздатності у фізичних осіб та у юридичних осіб.

4. Хто і в яких випадках може обмежити дієздатність українського громадянина.

Тема 12. Реалізація норм права у сфері правоохоронної діяльності.

Реферати, есе:

1. Реалізація норм права у сфері професійної діяльності працівників поліції.

2. Випадки у яких виникає необхідність застосування норм права.

3. Відмінність правозастосовних актів від нормативно-правових.

4. Особливості правозастосовної діяльності працівників поліції

5. Прогалини в законодавстві України та шляхи їх усунення.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Визначте поняття і форми реалізації норм права.

2. Що особливого у такі форми реалізації норм права як правозастосування?

3. Охарактеризуйте вимоги до правозастосовної діяльності.

4. Що таке правозастосовний акт?

5. Які види правозастосовних Ви знаєте? Дайте їх класифікацію і характеристику.

6. Назвіть основні правозастосовні акти працівників поліції.

7. В чому відмінність між усуненням та подоланням прогалин в законодавстві?

Практичні завдання:

1. В конспектах викладіть декілька конкретних прикладів всіх форм реалізації норм права.

2. Схематично зобразіть співвідношення понять «реалізація норм права», «дотримання норм права», «виконання норм права», «використання норм права» та «застосування норм права».

3. Перерахуйте ознаки за якими правозастосовний акт відрізняється від нормативно-правового акта.

4. У письмовому вигляді підготуйте проект правозастосовного акту від імені слідчого.

Тема 13. Тлумачення норм права та його значення для суб'єктів правоохоронної діяльності.

Реферати, есе:

1. Тлумачення норм права як елемент право реалізаційного процесу.

2. Тлумачення Конституції України та інших законів Конституційним Судом.

3. Співвідношення офіційного та неофіційного видів тлумачення норм права.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Які цілі тлумачення норм права?

2. З яких процесів складається тлумачення норм права?
3. Чим зумовлена необхідність тлумачення?
4. Що таке юридична колізія?

Практичні завдання:

1. В чому відмінність між нормативно-правовим актом та актом тлумачення норм права. Підготуйте порівняльну таблицю.
2. Зобразіть схематично класифікацію тлумачення норм права за суб'єктами.
3. Визначте, яким видом тлумачення норм права є роз'яснення указу, виданого Президентом України, що здійснюється самим Президентом України.
4. Охарактеризуйте тлумачення за обсягом. Наведіть приклади обмежувального тлумачення в конспекті

Тема 14. Правова культура та правова свідомість.

Реферати, есе:

1. Особливості правосвідомості та правової культури працівників поліції.
2. Причини деформації професійної свідомості працівників поліції та напрями їх усунення.
3. Позитивні та негативні якості працівників поліції.
4. Сучасні тенденції просвітницьких процесів щодо підготовки працівників поліції.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Охарактеризуйте показники правової культури.
2. Назвіть особливості професійної свідомості працівників поліції.
3. З'ясуйте різновиди соціальних заходів щодо формування належної правової поведінки, правової культури суспільства, окремих соціальних груп та індивідів.
4. Які суб'єкти здійснюють правовиховну роботу у державі?
5. До основних напрямів правовиховної роботи працівників поліції відносять?
6. Дайте характеристику функцій правової просвіти.

Практичні завдання:

1. В конспекті висвітліть фактори, що негативно впливають на зміст правової культури.
2. Порівняйте структурні елементи правової культури суспільства, правової культури професійної групи та правової культури особи.
3. Охарактеризуйте різновиди деформації правосвідомості.
4. Законспектуйте форми і методи правового виховання працівників поліції.
5. Висвітліть основні напрями просвітницького процесу в сучасній Україні.

Тема 15. Правова поведінка особи.

Реферати, есе:

1. Критерії класифікації правової поведінки особи та характеристика її різновидів.
2. Правомірна поведінка працівників поліції та основні напрями її стимулювання.
3. Державний контроль над злочинністю та профілактика правопорушень.
4. Міжнародне правопорушення: загальнотеоретичний аспект.

Завдання для самостійного вивчення:

1. В чому відмінність між правовою та правомірною поведінкою?
2. Охарактеризуйте мотиви правомірної поведінки особи.
3. Гарантії правомірної поведінки працівників поліції.
4. З'ясуйте відмінність правопорушення від злочину.
5. Висвітліть чинники, що зумовлюють вчинення правопорушень.
6. В чому сутність принципу неприпустимості зловживання правом?

Практичні завдання:

1. Визначить у конспекті особливості правоздатності та дієздатності фізичних і юридичних осіб.
2. Висвітліть структурні елементи механізму правової поведінки особи.
3. Охарактеризуйте елементи складу правопорушення.
4. Порівняйте правове зловживання правом та протиправне зловживання правом.
5. Правовідновлюючі заходи як наслідок об'єктивно-протиправної поведінки.

Тема 16. Юридична відповідальність.

Реферати, есе:

1. Історико-правовий розвиток інституту юридичної відповідальності в Україні.
2. Юридична відповідальність і державно-правовий примус: аспекти взаємозв'язку.
3. Юридична відповідальність у системі гарантій прав і свобод людини та громадянина.
4. Теоретико-правові аспекти дисциплінарної відповідальності працівників поліції України.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Чи є тотожними поняття «відповідальність» і «покарання»?
2. Що таке соціальна відповідальність та які її різновиди Вам відомі?
3. Розкрийте зміст поняття «юридична відповідальність».
4. Охарактеризуйте добровільну (позитивну) та державно-примусову (негативну) форми реалізації юридичної відповідальності.
5. Які принципи, цілі та функції юридичної відповідальності Ви знаєте?
6. У чому полягає суть принципу невідворотності юридичної відповідальності?

7. Що таке підстави та стадії юридичної відповідальності?
8. У чому полягає особливість юридичної відповідальності працівників поліції України?
9. Які види заохочень здобувачів навчальних закладів МВС України Вам відомі?

Практичні завдання:

1. Наведіть приклади з сучасної юридичної практики виконання превентивної функції юридичної відповідальності.
2. Чи несе особа відповідальність за відмову давати покази або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів?
3. Як Ви розумієте принцип презумпції невинуватості та де цей принцип знайшов своє законодавче закріплення?
4. Які підстави звільнення від негативної кримінальної відповідальності Вам відомі?
5. Хто має право накладати дисциплінарні стягнення на працівників поліції України?
6. За які види правопорушень нестає негативна адміністративна відповідальність працівників поліції України на загальних підставах?

Тема 17. Правовий статус особи та роль поліції в його забезпеченні.

Реферати, есе:

1. Загальнотеоретична характеристика правового статусу працівника поліції України.
2. Місце поліції в механізмі гарантій прав та людини і громадянина.
3. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина України.
4. Проблеми реалізації прав та свобод людини і громадянина в Україні.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Назвіть спільні та відмінні риси правового статусу особи та правового статусу громадянина.
2. Визначте статус фізичних та юридичних осіб; статус іноземців, осіб без громадянства; осіб з подвійним громадянством; біженців.
3. З'ясуйте в чому особливість категорії законний інтерес.
4. До особистих прав-гарантій відносяться? Перерахуйте та дайте їх характеристику.
5. Межі втручання працівниками поліції в особисте життя людини та громадянина.
6. Проаналізуйте тенденції захисту прав та свобод людини і громадянина в сучасній Україні.

Практичні завдання:

1. Порівняйте основні підходи щодо змісту правового статусу в різних країнах світу.
2. Висвітліть в конспекті погляди різних вчених на елементний склад правового статусу особи. Обґрунтуйте власну позицію.

3. Законспекуйте статті Конституції України, що закріплюють особисті, політичні, соціально-економічні, культурні та інші права та свободи громадян, а також обов'язки, які їм відповідають.

4. Проаналізуйте зміст соціальних та правових гарантій здійснення професійної діяльності працівниками поліції.

5. Визначте пріоритетні напрями забезпечення прав та свобод людини і громадянина в Україні.

Тема 18. Правове регулювання та його механізм.

Реферати, есе:

1. Основні форми впливу права на суспільні відносини.
2. Правове регулювання і його соціальне значення.
3. Роль юридичної діяльності в процесі правового регулювання.
4. Пріоритетні напрями правового регулювання в сучасній Україні.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Що називають правовим впливом і по яких каналах він здійснюється?
2. Висвітліть відмінність правового регулювання від інших форм соціальної регуляції.
3. Які властивості предмету правового регулювання Ви знаєте?
4. Які виділяють види правових та не правових форм діяльності держави як засобів правового регулювання?
5. Від чого залежить ефективність механізму правового регулювання?
6. Правове та моральне регулювання приватного життя в сучасній Україні.

Практичні завдання:

1. Занотуйте в конспекті ознаки, що відрізняють правове регулювання від правового впливу.
2. Проаналізуйте фактори, що обумовлюють правове регулювання?
3. Розкрийте систему методів правового регулювання.
4. В чому полягають аспекти взаємодії нормативного та індивідуального правового регулювання? Дайте їх характеристику.
5. Розкрийте особливості юридичної практичної діяльності працівників поліції.

Тема 19. Законність і правопорядок як мета та результат правоохоронної діяльності.

Реферати, есе:

1. Моральність, справедливість та законність: співвідношення в процесі правового впливу на суспільство.
2. Партнерські відносини поліції з населенням та їх роль у зміцненні законності та профілактики правопорушень.
3. Зміст та види заходів дисциплінарного впливу в поліції.
4. Шляхи зміцнення та вдосконалення правопорядку в сучасній Україні.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Дайте характеристику категорії «законність» як методу, як принципу і як правового режиму.
2. Визначте основні шляхи і засоби забезпечення дисципліни. Дайте їх характеристику.
3. Що розуміється під громадським порядком?
4. Охарактеризуйте роль поліції у справі зміцнення законності та правопорядку.
5. Як співвідносяться законність, дисципліна, правопорядок?
6. Характеристика системи забезпечення правопорядку.

Практичні завдання:

1. Поясніть, чому законність є найважливішим принципом діяльності поліції в правовій державі.
2. В конспекті охарактеризувати військову дисципліну як різновид дисципліни взагалі. В яких нормативних актах містяться положення щодо дотримання військової дисципліни?
3. Охарактеризуйте елементи механізму правового регулювання службової дисципліни в поліції.
4. Роль правопорядку в формуванні та здійсненні основних принципів правової держави.
5. Місце і роль поліції в загальнодержавній системі охорони правопорядку і безпеки.

Тема 20. Правова система суспільства: поняття, характеристика елементів, типологія.

Реферати, есе:

1. Трансформація правової системи в період глобалізації.
2. Правова система України та перспективи її розвитку.
3. Нові правові сім'ї: цивілізаційний рух права і держави.
4. Пріоритетні напрями правової політики в сучасній Україні.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Назвіть елементи правової системи суспільства? Охарактеризуйте їх.
2. Які комплексні фактори покладені в основу групування правових систем? Дайте їх характеристику.
3. Що розуміється під юридичною практикою як одного з елементів правової системи?
4. Охарактеризуйте особливості системи законодавства Української держави та республіки Німеччина.
5. Охарактеризуйте структуру англійського та американського права.
6. Охарактеризуйте правову сім'ю релігійного права. Що є первинним елементом цієї сім'ї? чим вона відрізняється від сім'ї традиційного права?

Практичні завдання:

1. Юридична компаративістика як наука та її місце в системі юридичних наук.

2. Підготуйте письмово у вигляді таблиці порівняльний аналіз, що є відмінного між романо-германською, англо-американською правовою сім'єю та соціалістичною правовою сім'єю.

3. На підставі аналізу нормативно-правих актів сформулюйте основні засади (принципи, ідеї, доктрини, концепції) правової ідеології сучасного українського суспільства.

4. Історія зародження і розвитку правової системи Європейського союзу.

5. Значення порівняльного правознавства для підготовки фахівців-юристів та працівників правоохоронних органів.

Тема 21. Сучасні процеси розвитку правоохоронної діяльності.

Реферати, есе:

1. Глобальні проблеми сучасності та напрями їх вирішення.

2. Координація діяльності поліції та інших правоохоронних органів.

3. Правові основи міжнародної правоохоронної діяльності.

4. Становлення національних поліцейських систем в зарубіжних країнах.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Назвіть основні типи правоохоронної діяльності поліції.

2. Які Ви знаєте міжнародні організації, що створені для забезпечення міжнародного правопорядку?

3. Охарактеризуйте основні риси діяльності поліції в країнах романо-германської правової сім'ї.

4. В чому особливості діяльності поліції в країнах англо-американської правової сім'ї.

5. Основні критерії (напрями) оцінки організації діяльності поліції в Україні.

6. Шляхи підвищення ролі суспільних формувань правоохоронної спрямованості в процесі забезпечення суспільної безпеки.

Практичне завдання:

1. Основні форми діяльності з підтримання або відновлення міжнародного миру і безпеки.

2. В конспекті занотуйте положення міжнародних актів, що регламентують правоохоронну діяльність на міжнародній арені.

3. Вплив особистісних якостей на ефективність правоохоронної діяльності.

4. Міжнародне поліцейське співробітництво – сучасний стан.

5. Значення громадського та державного контролю за діяльністю поліції.

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання з навчальної дисципліни «Теорія держави та права» не передбачено, але до індивідуальних завдань, не передбачених навчальним планом, належать: написання рефератів, есе, підготовка результатів власних досліджень до виступу на конференціях тощо.

Метою індивідуальних завдань є поглиблення, узагальнення й закріплення знань, які здобувачі отримують під час навчання, а також застосування цих знань на практиці. Виконання індивідуальних завдань сприяє реалізації творчих здібностей здобувачів.

7. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни використовуються словесні, наочні та практичні методи навчання.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Методи контролю – усне та письмове опитування, практична перевірка, тестовий контроль та рейтинговий контроль тощо.

Поточний контроль може бути реалізований у формі виконання завдань, виступів на семінарських заняттях, проведення контрольних робіт, колоквіумів тощо.

Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань на семінарських та практичних заняттях, написання рефератів, есе тощо.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачеві

Аудиторна робота (поточне накопичення балів) Мах 60 б.					Підсумковий контроль залік	Підсумкова кількість балів
T1	T2	T3	T4	T5... T.21	Мах 40 б.	Мах 100 б.
5	5	5	5	5		

Шкала оцінювання: національна та ESTC

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна

Обладнання, програмне забезпечення, яке використовується під час занять: інтерактивні, мультимедійні проектори, комп'ютери планшети, інтерактивні дошки, методичне забезпечення, за допомогою якого забезпечується якість освітньої діяльності в НАВС.

10. Перелік контрольних питань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

1. Предмет та методи теорії держави та права.
2. Функції теорії держави та права.
3. Система юридичних наук і місце в ній теорії держави та права.
4. Значення вивчення ТДП для підготовки майбутніх поліцейських.
5. Характеристика основних теорій походження держави.
6. Поняття та ознаки держави.
7. Поняття про правову державу: основні ознаки, характеристика.
8. Поняття та характеристика історичних типів держави.
9. Поняття, ознаки та структура суспільства.
10. Поняття та класифікація суспільних загроз.
11. Напрями подолання суспільних загроз.
12. Безпека суспільства та роль Національної поліції в її забезпеченні.
13. Національна безпека та гарантії її забезпечення.
14. Правоохоронна діяльність держави: поняття, ознаки.
15. Правоохоронна система: поняття, принципи, мета, завдання, функції.
16. Суб'єкти та об'єкти правоохоронної системи: поняття, види.
17. Характеристика основних теорій походження держави.
18. Суверенітет держави і умови його забезпечення.
19. Громадянське суспільство: поняття, ознаки, структура.
20. Громадянське суспільство та правова держава: взаємовплив та взаємодія.
21. Україна – демократична, правова, соціальна держава.
22. Поняття та класифікація функцій держави.
23. Форми та методи здійснення функцій держави.
24. Роль Національної поліції в реалізації функцій держави.
25. Апарат держави: поняття, ознаки, моделі.
26. Поняття та ознаки органів держави.
27. Класифікація органів держави.
28. Принцип розподілу влади в апараті української держави.
29. Принципи організації та функціонування апарату держави.

30. Поняття та структура державного апарату України.
31. Основні напрями удосконалення побудови та функціонування апарату держави України.
32. Місце Національної поліції в апараті держави.
33. Форма держави: поняття та елементи.
34. Поняття та види форм державного устрою.
35. Поняття та види форм правління.
36. Поняття та види форм державного режиму.
37. Особливості елементів форм Української держави.
38. Політична система суспільства: поняття та характеристика елементів.
39. Місце та роль держави в політичній системі суспільства.
40. Політична та державна влади в демократичній державі: аспекти співвідношення.
41. Деполітизація Національної поліції: поняття, основні напрями.
42. Основні підходи до розуміння права.
43. Поняття та ознаки права як регулятора суспільних відносин.
44. Поняття та характеристика історичних типів права.
45. Принципи права: їх види та характеристика.
46. Поняття та види функцій права.
47. Аспекти співвідношення права та закону.
48. Поняття та рівні правоутворення.
49. Поняття, принципи, стадії правотворчості.
50. Види правотворчості та їх суб'єкти. Законодавча ініціатива.
51. Поняття та види форм та права та їх співвідношення з джерелами права.
52. Форми правотворчої діяльності правоохоронних органів.
53. Поняття, ознаки та види соціальних норм.
54. Поняття та види норм права.
55. Структура норми права та характеристика її елементів.
56. Поняття та характеристика елементів системи права.
57. Поняття та структура системи законодавства.
58. Співвідношення системи права та системи законодавства.
59. Норма права та стаття нормативно-правового акту: аспекти співвідношення.
60. Закон, його види та роль в системі законодавства.
61. Підзаконні нормативно-правові акти: поняття та класифікація.
62. Місце та роль Основного закону в системі законодавства. Загальна характеристика Конституції України 1996 р.
63. Поняття та види систематизації нормативно-правових актів.
64. Дія нормативно-правових актів в часі, просторі та за колом осіб.
65. Юридична техніка: поняття, види.
66. Поняття, ознаки, види відомчих нормативно-правових актів.
67. Поняття, ознаки та склад правовідносин у сфері правоохоронної діяльності.
68. Види правовідносин у сфері правоохоронної діяльності.
69. Поняття та структура суб'єктивного права.

70. Поняття та структура юридичного обов'язку.
71. Юридичний факт: поняття, ознаки, класифікація.
72. Презумпції, фікції та аксіоми у сфері правоохоронної діяльності.
73. Реалізація норм права: поняття та форми.
74. Застосування як особлива форма реалізації норм права у сфері правоохоронної діяльності.
75. Вимоги щодо правильного застосування норм права.
76. Поняття, ознаки, види правозастосовних актів в діяльності Національної поліції.
77. Прогалини в законодавстві та способи їх усунення та подолання.
78. Поняття та цілі тлумачення норм права.
79. Види тлумачення норм права за обсягом.
80. Види тлумачення норм права за суб'єктом.
81. Інтерпретаційні акти: поняття, ознаки види.
82. Юридичні колізії: поняття та види.
83. Поняття, ознаки та показники правової культури.
84. Правова культура працівників Національної поліції та її співвідношення з іншими різновидами правової культури.
85. Поняття, структура та види правосвідомості.
86. Правове виховання: поняття, форми, методи.
87. Правова поведінка особи: поняття, ознаки, класифікація.
88. Поняття, ознаки та види правомірної поведінки особи.
89. Основні напрями забезпечення правомірної поведінки громадян України.
90. Правопорушення: поняття, ознаки та види.
91. Характеристика елементів складу правопорушення.
92. Причини скоєнні правопорушень та напрями профілактичної діяльності поліції щодо протидії злочинності.
93. Девіантна поведінка, об'єктивно-протиправна поведінка та зловживання правом як особливі суспільні явища.
94. Поняття, ознаки, принципи та функції юридичної відповідальності.
95. Види юридичної відповідальності.
96. Підстави та стадії юридичної відповідальності.
97. Юридична відповідальність працівників поліції.
98. Зміст та співвідношення понять «людина», «особистість», «громадянин».
99. Поняття та види правового статусу особи.
100. Характеристика основних елементів правового статусу особи.
101. Класифікація основних прав, свобод та обов'язків громадян за Конституцією України.
102. Основні форми та методи діяльності Національної поліції у сфері забезпечення прав, свобод та обов'язків людини та громадянина в Україні.
103. Заходи щодо попередження порушень прав і свобод людини та громадянина з боку працівників Національної поліції.
104. Правове регулювання: поняття, предмет, методи способи, типи.
105. Стадії процесу правового регулювання.
106. Поняття механізму правового регулювання та його структура.

107. Особливості діяльності Національної поліції в процесі правового регулювання.

108. Фактори, що обумовлюють найбільш ефективну дію механізму правового регулювання, та проблеми їх вдосконалення.

109. Поняття законності, її основні принципи, вимоги, гарантії.

110. Роль та значення дисципліни у процесі реалізації службових повноважень працівниками Національної поліції.

111. Стан правопорядку як критерій оцінки ефективності діяльності Національної поліції.

112. Поняття, ознаки, рівні та механізми функціонування правової системи суспільства.

113. Характеристика структурних елементів правової системи суспільства.

114. Основні риси романо-германської правової сім'ї.

115. Основні риси англо-американської правової сім'ї.

116. Основні риси сім'ї мусульманського права.

117. Основні риси сім'ї традиційного права.

118. Основні напрями розвитку правової системи сучасної України.

119. Сучасний світовий порядок: основні характеристики.

120. Основні напрями вдосконалення діяльності Національної поліції в контексті європейської інтеграції.

11. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Актуальні проблеми організації охорони громадського порядку: навч. посібник / [Ю.С. Назар та ін.]. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 2021. 203 с.

2. Американський президенціалізм: інститут глави держави в США у персоналіях від зародження до сьогодні / [О.В. Бабкіна, Т.В. Бельська, Т.М. Білушак]; за науковою редакцією Н. М. Хоми. Львів: Новий Світ-2000. 2021, 368 с.

3. Актуальні проблеми забезпечення сталого розвитку держави і права: монографія / [Р. Ф. Гринюк та ін.; за ред. Р. Ф. Гринюка, А. Є. Краковської, О. Г. Турченко]; Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса, Юрид. ф-т. Вінниця: ТВОРИ, 2019. 360 с.

4. Актуальні проблеми сучасного права: матеріали кругл. столу, 21 берез. 2022 р., м. Миколаїв / Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.", Миколаїв. ін-т права. Одеса: Юридична література, 2022. 84 с.

5. Бариська Я.О. Загальна теорія права і держави: навч. посіб. / Яна Бариська, Зоя Погорелова, Терезія Попович ; ДВНЗ "Ужгород. нац. ун-т", Юрид. ф-т. Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2021. 550 с.

6. Місце держави в системі суб'єктів права соціального

забезпечення: теорія і практика: монографія / О. П. Деніга. Харків: Факт, 2021. 375 с.

7. Дрозд А.О. Інститут конституційного контролю в державах романо-германської правової системи: дис. ...д-ра філософії: 081. Київ, КНУ імені Тараса Шевченка. 2021. 230 с.

8. Дуда Р.І. Правосвідомість та правова грамотність у молодіжному середовищі [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Закл. вищ. освіти "Ун-т Короля Данила". Івано-Франківськ, 2024. 19 с.

9. Лісовський П.М. Військове право України: цифрова держава та інформаційне суспільство: навч. посіб. / П. М. Лісовський, Ю.П. Лісовська. Київ: Ліра-К, 2023. 161 с.

10. Ніколенко Л.М. Теорія держави та права : навч. посіб. / Л. М. Ніколенко, Н. В. Іванюта, А. І. Батечко ; МВС України, Донец. юрид. ін-т. Київ: Дакор, 2021. 215 с.

11. Національна стійкість України та національна безпека : аналітична записка / за ред. О. М. Майбороди; Нац. акад. наук України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 40 с.

12. Панфьоров П.І. Національна поліція України як суб'єкт запобігання кримінальним правопорушенням: автореф. дис. ...канд.юрид.наук: 12.00.08. Київ, 2024. 20 с.

13. Правова система України в умовах воєнного стану: зб. наук.праць. Одеса : Гельветика, 2022. 539 с.

14. Правоохоронна діяльність органів національної поліції : законодавство, коментар, роз'яснення : [збірник] / Нац.акад.внутр. справ; [уклад.: В. С. Ковальського, С.С. Чернявського, І.Д. Пастух, О.В. Ковальський]; за заг. ред. В. С. Ковальського, С.С. Чернявського. Київ: Юрінком Інтер, 2022. 332 с.

15. Северінова О.Б. Теорія держави і права: навч. посіб. / О. Б. Северінова; МВС України, Донец. юрид. ін-т. Київ : Дакор, 2021. 103 с.

16. Теорія держави та права: навч. посіб. / [В. П. Власенко та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Гусарєва С. Д.; Нац. акад. внутр. справ, Каф. теорії держави та права. Київ: 7БЦ, 2023. 469 с.

Додаткові

1. Актуальні проблеми права України та Польщі = Aktualne zagardienia prawa ukraïnskiego i polskiego : монографія / [Ю. Л. Бошицький та ін.] ; за заг. ред. проф., засл. юриста України Ю. Л. Бошицького та проф. А. Шміта; НАН України, Київ. ун-т права, Гдан. ун-т. Київ: Талком, 2020. 311 с.

2. Бордун-Комар Н.І. Захист прав людини в Україні у контексті основних типів праворозуміння : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.12 / Бордун-Комар Наталія Ігорівна; Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2021. 18 с.

3. Витвицький Б. Верховенство права, засаднича справедливість, історія та роль правників = The rule of law, fundamental fairness, history, and the role of lawyers / Богдан Витвицький; Центр Дністрянського. Одеса : Гельветика, 2021. 55 с

4. Верховенство права: навч. посіб. / Л. І. Чулінда [та ін.]; Закл. вищ. освіти "Львів. ун-т бізнесу та права". Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2023. 279 с.
5. Зубенко Г.В. Програма діяльності уряду в Україні та державах-членах Європейського Союзу: порівняльно-правовий аспект. Вісник Харківського Національного університету імені В.Н. Каразіна. Харків, 2021. С.33-37
6. Ковальський В. Правосуб'єктність Української держави. *Юридичний вісник України*. Київ, 2023. № 39(41). С. 3
7. Ковальчук О. Підходи до праворозуміння працях преставників української діаспори. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Київ, 2022. С. 12-17
8. Костицький В. Поділ влади у контексті теолого-соціологічного праворозуміння (нариси правової теорії): монографія / Василь Костицький. Одеса: Гельветика, 2023. 190 с.
9. Макушев П.В. Актуальні проблеми співвідношення та взаємодії система права Європейського Союзу з національними правовими системами держав-членів. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. Івано-Франківського, 2023. Серія «Право», Вип. 15(27) т. 2. С. 62-71
10. Національна гвардія України як правоохоронний орган: посіб. для закладів вищ. освіти / [В. О. Заросило та ін.; за заг. ред. В. О. Заросило та А. М. Кислого]; Міжрегіон. Акад. упр. персоналом. Київ: Людмила, 2022. 103 с.
11. Назаренко О. А. Норми права та норми моралі як регулятори суспільних відносин. «Нові завдання юридичної науки в Україна та країнах ЕС»: міжнародна науково-практична конференція м. Мішкольц, 19–20 квітня, Угорщина, 2019. С. 25 – 28.
12. Пархоменко Н. М. Актуальні проблеми правової визначеності та тлумачення норм права на сучасному етапі праової реформи. *Альманах права*. Київ, 2021. Вип. 12. С. 30-35
13. Понамаренко Н. Теорії походження держави: доктринальний рівень пізнання. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Київ, 2022. Вип.4 (123). С. 70-73
14. Смокович М. Держава як незалежний арбітр у сфері земельних відносин. *Право України*. Київ, 2020. № 10. С. 155-170
15. Скрипнюк О. Демократична, соціальна, правова дежава в контексті національної ідеї України. *Право України*. Київ, 2021. № 2. С. 52-56
16. Сивуля Т.М. Наукознавче осмислення проблем сутності права і формування праворозуміння: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Заклад вищ. освіти "Ун-т Короля Данила". Івано-Франківськ, 2023. 20 с.
17. Теорія держави і права: метод. рек. до вивч. навч. дисципліни: для студентів заоч. від-ня екон.-прав. ф-ту. Спец: 081 "Право". Рівень вищ. освіти: перший (бакалавр.) / [уклад.: Є. Д. Стрельцова, І. В. Борщевський, О. Д. Гринь]; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Екон.-прав. ф-т, Каф. загальноправ. дисциплін та міжнар. права. Одеса: Фенікс, 2021. 142 с.
18. Харченко Н. П. Актуальні питання розвитку правової держави в умовах сучасного становлення громадянського суспільства в Україні /

Н. П. Харченко // : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 14–15 червня 2019 р.). Харків. 2019.

19. Харченко Н. П. Структура правового режиму: загальнотеоретична характеристика. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. № 1 (26). С. 24 – 27.

20. Шевчук Л.В. Динаміка змісту правової ідеології в українському конституційному законодавстві: історико-правове дослідження: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01. Івано-Франківськ, 2019. 16 с.

21. Явір В.А. Політико-правова система: структура, компоненти, функції. *Правова держава*. 2021. Вип. 32. С. 489-496

22. Яремчук В.Д. Основи права Європейського Союзу та Ради Європи: дефініції, джерела, схеми, таблиці та персоналії: навч. посіб. / В. Д. Яремчук. Львів : Львівський держ. ун-т внутр. справ, 2024. 340 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL : <https://www.president.gov.ua>

2. Офіційний портал Верховної Ради України URL :<https://rada.gov.ua>

3. Урядовий портал URL :

4. <https://www.kmu.gov.ua/control/>

5. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини URL :<http://www.ombudsman.gov.ua>

6. Міністерство внутрішніх справ України URL :<https://mvs.gov.ua>

7. Національна поліція України URL :<https://www.npu.gov.ua/>

8. Міністерство освіти і науки України URL :<https://www.mon.gov.ua>

9. Міністерство юстиції України URL :<https://minjust.gov.ua/ua>

10. Верховний Суд URL : <https://www.scourt.gov.ua>

11. Офіс Генерального прокурора України URL :<https://www.gp.gov.ua/>

12. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія URL :<http://www.ials.sas.ac.uk/library/library.htm>

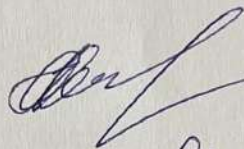
13. Бібліотека Національної академії внутрішніх справ URL :<https://library.naiu.kiev.ua/>

14. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка URL :www.library.univ.kiev.ua

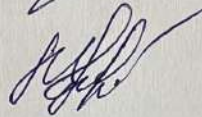
15. Наукова бібліотека Національного університету “Києво-Могилянська академія” URL :<http://www.library.ukma.edu.ua/>

16. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського URL
:<http://www.nbuv.gov.ua/>
17. Національна Парламентська бібліотека України URL
:<http://www.nplu.kiev.ua/>
18. Українська правнича фундація URL :<http://www.ulf.com.ua/>
19. Управління дотримання прав людини Національної поліції України
— УДПЛ. URL
:<https://www.facebook.com/udplnp/videos/vb.318639655168777/3066810136742657/?type=2&theater>
20. Управління моніторингу дотримання прав людини URL :
21. <https://mvs.gov.ua/ua/structure/Upravl%D1%96nnya-mon%D1%96toringu-dotrimannya-prav-lyudini.htm/>
22. Центр європейського і порівняльного права URL
:<http://www.eclle.gov.ua/>

Підписи авторів РПНД:

Ольга СТАРИЦЬКА

Наталія МОЗОЛЬ

Ольга НАЗАРЕНКО